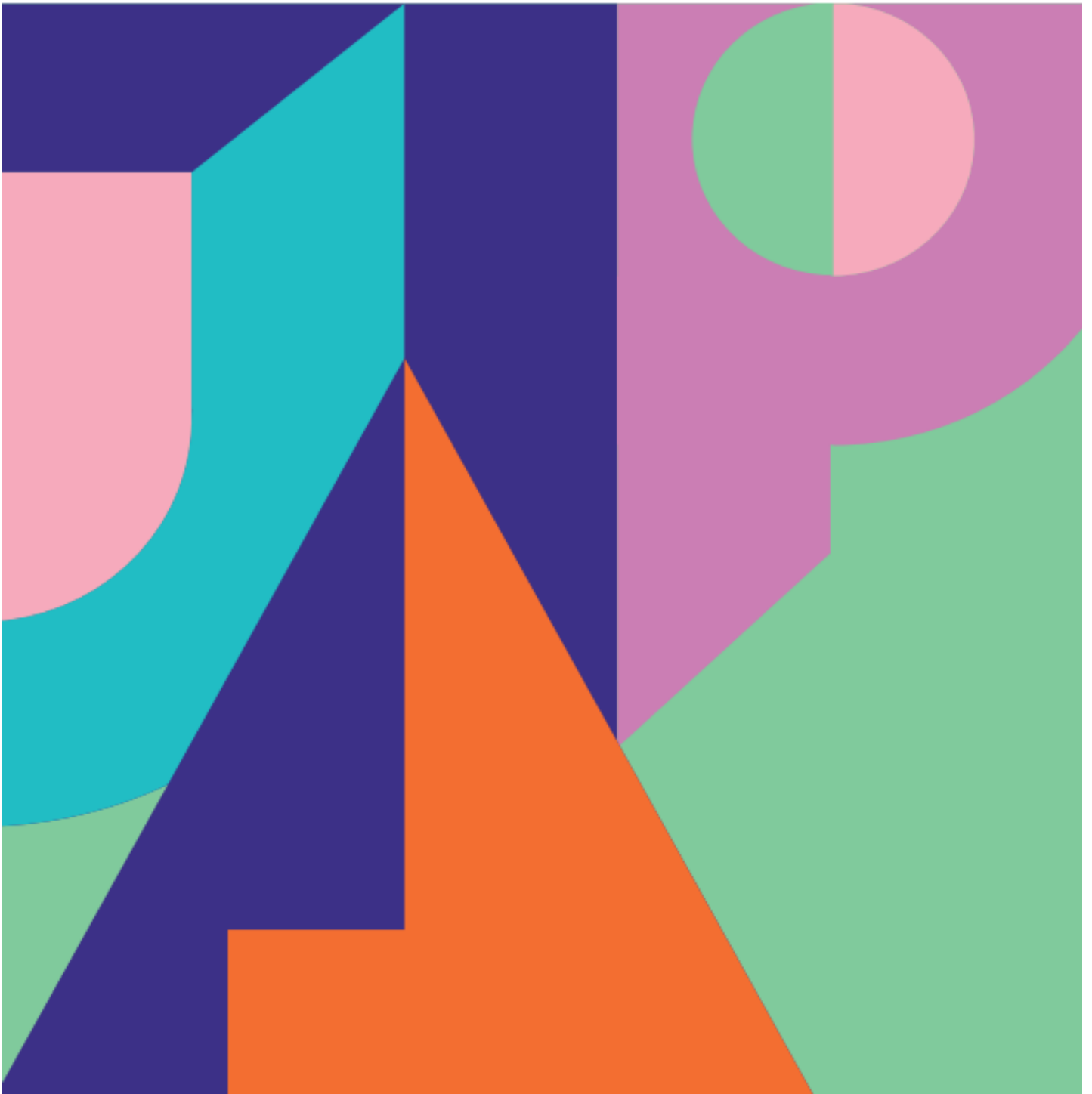


Advies over stelselwijzigingen 2024-2027



Advies over stelselwijzigingen 2024-2027

Aan het College van B&W, geachte wethouder,

Jeugdplatform Amsterdam schrijft u dit advies omdat wij onze grote zorgen willen uiten over de bezuinigingen op de jeugdhulp die de komende jaren gepland staan. Bezuinigingen gaan vaak gepaard met een achteruitgang van kwaliteit. Wij vrezen dat ouders en jeugdigen hier de dupe van gaan worden en niet meer de hulp krijgen die zij nodig hebben. In dit advies benadrukken wij daarom graag enkele kritieke punten waarvoor wij meer aandacht willen zien in de nieuwe inkoopplannen voor het jeugdhulpstelsel 2024-2027.

Positieve ontwikkelingen

Eerst willen wij kenbaar maken dat wij verheugd zijn over de mate waarin wij betrokken worden in de nieuwe inkoopplannen. Wij zien dat onze inbreng goed wordt ontvangen en dat er waarde wordt gehecht aan het cliëntperspectief wat wij inbrengen. Daarnaast zien wij dat er in de nieuwe plannen ook punten zijn overgenomen uit eerdere adviezen vanuit het jeugdplatform. Zo zien we de aandacht voor diversiteit terug, het vragen om betere samenwerking en afstemming tussen aanbieders, het stimuleren van de inzet van preventieve hulp en de focus op gebiedsgericht werken in combinatie met stadsbreed aanbod. Hier zijn wij blij mee.

Zorgelijke ontwikkelingen

Desondanks, blijven wij nog steeds bezorgd over de gevolgen die immense bezuinigingen voor jeugdigen en ouders met zich mee kunnen brengen. Op pagina 3 en 4 brengen wij zes punten onder de aandacht waarover wij ons grote zorgen maken. Deze punten vinden wij te allen tijde belangrijk in de hulp aan jeugdigen en ouders. Wij voorzien dat deze punten door de zorgwekkende ontwikkelingen die wij teruglezen in de inkoopplannen (zoals beschreven in de documenten met de uitgangspunten voor de inkoop van de ESJH en de APOO) nog verder onder druk komen te staan. Onder ieder punt kunt u voor extra toelichting op de link naar de bijbehorende bijlage klikken.

Kwetsbaarheid en diversiteit

Op pagina 5 lichten wij twee termen uit die veel in de inkoopplannen worden gebruikt: diversiteit en kwetsbaarheid. Deze termen kunnen verschillende definities hebben en worden niet altijd consequent gebruikt. Wij brengen graag de visie en definities van ouders en jeugdigen hierover onder de aandacht.

6 aandachtspunten

1. Kwaliteit en kwaliteitscontrole

Wij willen voorop stellen dat de bezuinigingen en wijzigingen in het jeugdhulpstelsel niet ten koste mogen gaan van de kwaliteit van de hulp aan ouders en jeugdigen. Belangrijk hierbij is dat de gemeente verantwoordelijkheid neemt voor de kwaliteitscontrole en hierbij ook het perspectief van de cliënten betreft. Door de bezuinigingen en de verschuiving binnen het preventieve kader vrezen wij dat de kwaliteit van de zorg in het geding komt. Er moeten nieuwe (samenwerking)structuren met minder geld gerealiseerd worden, terwijl de ondersteuning, zorg en hulp gewoon doorgaan.

Voor extra toelichting over kwaliteit en kwaliteitscontrole klik [hier](#).

2. Keuzevrijheid en maatwerk

Een grote wijziging in de inkoopstrategie waar wij ons zorgen over maken is het radicaal terugbrengen van het aantal aanbieders. Dit betekent dat er minder diversiteit in het aanbod beschikbaar zal zijn, en dat gaat ten koste van de keuzevrijheid van ouders en jeugdigen. Daarnaast voorzien we dat maatwerk bieden in het geding komt, terwijl we weten dat dit juist zo belangrijk wordt gevonden in de hulpverlening. Een jongere: *“Het is belangrijk dat er een match is en ik begrepen word. Anders helpt het mij niet.”*

Voor extra toelichting over keuzevrijheid en maatwerk klik [hier](#).

3. Wachtlijsten en overbruggingszorg

Wij lezen in het document ‘uitgangpunten inkoop_ESJH’ dat de bezuiniging op de ESJH er voor zal zorgen dat de druk op de HSJH toeneemt en dat er langere wachtlijsten zullen ontstaan. Dit baart ons grote zorgen. Lange tijd op een wachtlijst staan kan problematiek verergeren. Hoe sneller hulp kan worden geboden, hoe beter. Overbruggingszorg waarbij iemand direct terecht kan is hierbij belangrijk. Daarnaast moet de informatieverstrekking over dit aanbod duidelijk zijn. Eveneens wie dit moet bieden, wie de regie houdt en hoe eventueel meerdere soorten van overbruggingszorg gecombineerd kunnen worden. Een jongere: *“Eerst moet ik op de intake wachten en dan krijg ik te horen dat ik ergens anders heen moet. Weer op een lijst. Gewoon frustrerend, alsof ik niet belangrijk ben.”*

Voor extra toelichting over wachtlijsten en overbruggingszorg klik [hier](#).

4. Terugval en nazorg

In de plannen voor de ESJH lezen wij dat de bezuinigingen betekenen dat ouders en jeugdigen minder lang of intensief ondersteuning in de ESJH kunnen ontvangen. Wij voorzien hier een vergrote kans op terugval, waarna ouders en jeugdigen weer opnieuw een traject in moeten gaan. Om dit tegen te gaan is het belangrijk dat de nazorg goed en op tijd geregeld wordt. Wij zien nu dat vervolgttrajecten vaak te laat ingezet worden en dat ondersteuning (en oefening) niet parallel aan de behandeltrajecten worden ingezet. Door het op tijd inzetten van ondersteuning om behandeltrajecten te laten beklijven, het geleerde te oefenen in bijvoorbeeld laagdrempelig aanbod, zouden trajecten in ESJH korter kunnen en kan terugval voorkomen worden. Een ouder: *“Volgende week is het laatste gesprek. Maar wat dan. We moeten alleen verder. Lukt dat wel?”*

Voor extra toelichting over terugval en nazorg klik [hier](#).

5. Overgangperiode en procesbegeleiding

In de huidige plannen start de nieuwe opdracht in 2024, waarbij er in 2027 wéér grote veranderingen op de planning staan. We maken ons er zorgen over of het organisaties lukt om zulke grote veranderingen voor zo'n korte periode te realiseren. We zijn bezorgd dat organisaties veel met de veranderingen en hun positie in het netwerk bezig zijn en dat dat ten koste gaat van de aandacht voor het hulp bieden aan ouders en jongeren. Samenwerking is iets waarin vanaf de start goed in geïnvesteerd moet worden. Vanuit de gemeente verwachten wij dan ook dat er voldoende budget is voor de begeleiding van dit proces.

Voor extra toelichting over overgangperiode en procesbegeleiding klik [hier](#).

6. Bekendheid van het OKT en preventie

In de toekomst wordt van het OKT een steeds grotere rol in het inzetten van preventie verwacht. Echter is het hiervoor belangrijk dat ouders en jeugdigen weten dat en waarvoor ze bij het OKT terecht kunnen. Dit blijkt bij veel ouders en jeugdigen nog onvoldoende bekend te zijn. Meer duidelijkheid over taken en goede positionering van het OKT is daarom van belang, zodat de route naar hulp voor iedereen toegankelijk is. Wij zien ook de trend dat het OKT in toenemende mate als hoogdrempelig ervaren wordt. Er moet actie ondernomen worden om de drempel voor jongeren en ouders te verlagen, zodat ze de stap naar het OKT kunnen en durven maken.

Wij vinden een stadsbreed preventieaanbod belangrijk. Vooral kleinere aanbieders die belangrijk werk leveren moeten ook in toekomst stedelijk gecontracteerd worden. Dat de behoeftes in gebieden kan verschillen is duidelijk, maar een te groot verschil in het ingekochte preventief aanbod is niet wenselijk.

Voor extra toelichting over bekendheid OKT en preventie klik [hier](#).

Kwetsbaarheid en diversiteit

Zoals in de inleiding aangekondigd, geven we hier aandacht aan twee onderwerpen die veel in de inkoopplannen terugkomen, en waar ouders en jongeren via het jeugdplatform over nagedacht hebben. Dit zijn de onderwerpen kwetsbaarheid en diversiteit.

Kwetsbaarheid

De gemeente Amsterdam vindt het belangrijk dat ‘de meest kwetsbare jongeren’ goed geholpen worden. Maar wat is kwetsbaarheid, wanneer ben je kwetsbaar en wie bepaalt dat? Het jeugdplatform heeft zich in februari 2021 gebogen over het begrip kwetsbaarheid. Samen met jongeren en ouders hebben we het begrip verkend en onze visie daarop verwerkt in een advies. De belangrijkste boodschap in dit advies is:

- Kwetsbaarheid is een dynamisch begrip waar geen vaste criteria aan verbonden kunnen worden. Een inschatting van kwetsbaarheid zal altijd in samenspraak tussen hulpverlener en cliënt moeten plaatsvinden. Betrek en bevrraag jongeren hierover.

Ons advies over kwetsbaarheid leest u [hier](#).

Diversiteit

Wij zien in de nieuwe plannen dat de gemeente belang hecht aan diversiteit, inclusie en cultuursensitief werken. Hier zijn we positief over. Toch willen wij ook graag onze visie over dit begrip hier toelichten. In maart 2022 heeft het jeugdplatform hierover een advies geschreven.

De belangrijkste boodschap uit dit advies is:

- Bij diversiteit denk je al snel aan verschillen in cultuur of etniciteit, maar dat is volgens ons een te smalle benadering. In een stad zo divers als Amsterdam komen hulpverleners immers veel verschillende cliënten tegen. Cliënten die kunnen verschillen op basis van cultuur, maar ook gender, geloofsovertuiging, denkniveau, seksuele oriëntatie, leeftijd, opvoedstijl, leefgebied (wijk) etc. En door rekening te houden met de identiteit van jongeren en ouders kan hulp beter aansluiten. Daarom is het van belang dat hulpverleners onder elkaar verschillen, en met verschillen in hun cliëntbestand kunnen omgaan.

Ons advies over diversiteit in de jeugdhulp leest u [hier](#).

In dit advies staan zes aandachtspunten benoemd, te weten:

- 1. Kwaliteit en kwaliteitscontrole**
- 2. Keuzevrijheid en maatwerk**
- 3. Wachtlijsten en overbruggingszorg**
- 4. Terugval en nazorg**
- 5. Overgangperiode en procesbegeleiding**
- 6. Bekendheid OKT en preventie**

Tot slot hebben we de visies van ouders en jongeren toegelicht over de, in de inkoopplannen veel genoemde, begrippen kwetsbaarheid en diversiteit.

We horen graag van de gemeente hoe deze worden meegenomen in het ontwikkelen van de inkoopplannen.

We begrijpen dat het lastig is om een nieuw kwalitatief goed stelsel te ontwikkelen onder de druk van grote bezuinigingen. Wij vragen om de bezuinigingsplannen en het verdelen van de middelen in Amsterdam zorgvuldig af te wegen tegen de impact voor jongeren en ouders die ondersteuning en hulp nodig hebben. Mochten wij iets kunnen betekenen richting de landelijke politiek en de VNG, staan wij er voor open om de impact van de bezuinigingen ook daar toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Jeugdplatform Amsterdam

Voor vragen of opmerkingen kunt u terecht bij Kati Varkevisser kati@jeugdplatformamsterdam.nl

Bezoek ook eens onze website voor meer informatie en onze activiteiten:

<https://jeugdplatformamsterdam.nl/>

Bijlage 1: Extra toelichting en onderbouwing

De 6 aandachtspunten komen voort uit een veelheid aan ervaringen en meningen van ouders en jeugdigen die het Jeugdplatform Amsterdam in de loop van de tijd heeft verzameld. Het jeugdplatform heeft dit gebundeld in verschillende adviezen, onderzoeken en verslagen die ook allen op onze website zijn te vinden. Hieronder worden de zes punten extra toegelicht en onderbouwd, daarbij worden ook de links naar relevante adviezen, onderzoeken en verslagen toegevoegd.

Kwaliteit en kwaliteitscontrole

Kwaliteit

Het meest belangrijk vinden wij dat de kwaliteit van de hulp niet achteruit mag gaan door de bezuinigingen. We zien dat onzekerheid in het dagelijks leven voor veel jeugdigen en ouders toeneemt. De boodschappen worden duurder, er is een energiecrisis, een woningcrisis, de nasleep van de coronacrisis en een maatschappij waarin de prestatiedruk voor jongeren en ouders hoog ligt. Al deze stressoren kunnen zorgen voor een toename van hulpvragen. Hoe zorgt de gemeente ervoor dat er ondanks de grote bezuinigingen voor al deze mensen kwalitatief goede zorg beschikbaar blijft. Juist in tijden waarin er veel veranderingen plaatsvinden is het van belang dat de kwaliteit gewaarborgd wordt en dat er continuïteit van de hulpverlening is.

Een specifieke doelgroep waarbij we zien dat ze zwaar onder druk staan zijn de mantelouders. Tijdens de corona tijd hebben ze door wegvallen van ondersteuning en faciliteiten veel stress ervaren. Wij voorzien dat door de bezuinigingen en het verschuiven van (preventief)aanbod niet de kwaliteit hulp geboden kan worden en mantelouders nog meer onder druk komen te staan.

Kwaliteitscontrole

Belangrijk hierbij is dat de gemeente verantwoordelijkheid neemt voor de kwaliteitscontrole. Het jeugdplatform heeft een onderzoek uitgevoerd naar hoe de gemeente dit doet en heeft aanbevelingen geschreven ter verbetering van de kwaliteitscontrole.

Het onderzoek over kwaliteit in de jeugdhulp leest u [hier](#)

Cliëntenraden

Een belangrijk onderdeel in de kwaliteitscontrole kunnen ook de cliëntenraden bij de aanbieders zijn. Zij kunnen binnen een organisatie vanuit cliëntperspectief meekijken op de kwaliteit. Wij zouden dan ook graag in de selectiecriteria van de gemeente zien dat zij aanbieders vragen om hun visie op het betrekken van cliëntperspectief. Ook zouden we graag zien dat aanbieders kunnen aangeven hoeveel van het beschikbare budget wordt besteed aan kwaliteitsmanagement waarin het perspectief van de cliënt centraal staat.

Keuzevrijheid en maatwerk

Een grote wijziging in de inkoopstrategie is het radicaal terugbrengen van het aantal aanbieders. Dit zal ten koste gaan van de keuzevrijheid en het maatwerk dat je aan ouders en jeugdigen kan bieden. Jeugdhulp is niet 'one size fits all'. Er is vaak een zoektocht nodig naar welke hulp het meest passend is. Het beperken van de keuzemogelijkheden kan er voor zorgen dat er geen passende hulp gevonden kan worden.

Daarnaast zijn we bang dat kleine aanbieders die nu goed gevonden worden door jongeren en ouders zullen gaan verdwijnen. Dit geldt ook voor aanbieders die onder preventie (gaan) vallen. Wij zien graag dat er bij de inkoop rekening wordt gehouden met diversiteit in het aanbod en dat er wordt gekeken dat goed opgebouwde structuren (die voor ouders en jeugdigen werken) niet worden afgebroken.

Stadsbreed ingekochte aanbod voor zowel preventie als jeugdhulp kan naar behoefte verdeeld worden over de gebieden en stadsdelen. Dit maakt het aanbod voor Amsterdam transparanter en flexibeler, terwijl er ook heel gericht per gebied kan worden ingezet op veelvoorkomende problematiek.

Wachtlijsten en overbruggingszorg

Wachtlijsten in de jeugdhulp zijn nu al een groot probleem. De nieuwe inkoopplannen voor de ESJH zullen als effect hebben dat deze nog langer worden (uit document met uitgangspunten inkoop_ESJH). Wij maken ons hierover ernstige zorgen. Door wachtlijsten kunnen problemen erger worden en neemt de druk op de jeugdhulp nog meer toe. Zo beland je in een vicieuze cirkel. Het beste is dat passende hulp zo snel mogelijk kan beginnen.

Als de gemeente al vooraf inschat dat de wachtlijsten zullen toenemen, verwachten wij ook een visie of plan van de gemeente hoe zij gaan zorgen dat ouders en jeugdigen hier niet de dupe van zullen zijn. Enkele punten die wij hierin belangrijk vinden:

- Zorg voor goede overbruggingszorg, zorg dat hier geen wachtlijst voor is.
- Start alvast bij preventieve hulp, hou vinger aan de pols
- Wees duidelijk over wanneer de wachttijd in gaat? Na de verwijzing of na de intake?
- Stem duidelijk af wie er verantwoordelijk is voor een cliënt tijdens de wachttijd, zorg dat er een aanspreekpunt is voor de wachtende.
- Vraag bij de selectiecriteria aan de aanbieders wat hun visie is op wachttijden
- Investeer in behoud van personeel en in hun werkplezier, zodat de leegloop in de hulpverlening een halt toegeroepen kan worden.

Ook ons advies over kwetsbaarheid is interessant om te lezen als het gaat over kwetsbaarheid en wachtlijsten. Ons advies over kwetsbaarheid leest u [hier](#)

Terugval en nazorg

In de inkoopplannen voor de ESJH lezen wij dat de bezuinigingen betekenen dat ouders en jeugdigen minder lang of intensief ondersteuning in de ESJH kunnen ontvangen. Wij voorzien hier een vergrote kans op terugval. Ouders en jeugdigen zullen weer opnieuw een traject in moeten gaan. Wij hopen dat er ondanks dit voornemen wel ruimte blijft om maatwerk te leveren per situatie. Om dit tegen te gaan is het belangrijk dat er goede nazorg wordt geregeld.

Goede nazorg voorkomt een terugval, maar ook extra kosten op een later moment als blijkt dat toch weer meer hulp nodig is.

Hierbij is belangrijk dat er afgesproken wordt wie er actief `vinger aan de pols` houdt. Vaak wordt bij het afronden van een traject meegegeven: *“je kan altijd aan de bel trekken als je weer last hebt”*.

Maar dit is vaak een te grote drempel en voelt als falen.

Een jongere: *“Dan denk ik: zie je wel, ik heb het niet gered”*

Belangrijk is ook dat ouders en het netwerk voldoende handvatten meekrijgen om duurzame ondersteuning te kunnen bieden. Ook hier is het belangrijk dat er nazorg geboden wordt en eventueel preventief aanbod voor ouders ingezet wordt.

Mocht er dan toch meer hulp/ ondersteuning nodig zijn is het van belang dat iemand niet weer vanaf het begin de molen in moet. Snel schakelen kan erger voorkomen.

Overgangperiode en procesbegeleiding

Sinds de transitie zijn er verschillende wijzigingen geweest in het jeugdhulpstelsel. We hebben gemerkt dat dit voor onrust en onduidelijkheid zorgt.

In de huidige plannen start de nieuwe opdracht in 2024. Er wordt alvast aangekondigd dat in 2027 weer nieuwe (nog) grotere ontwikkelingen in de planning staan. De huidige veranderingen zijn dus maar voor 3 jaar. In deze korte tijd moeten organisaties hun weg in het nieuwe stelsel vinden én stabiliseren om goed voorbereid te zijn voor de veranderingen in 2027.

Quote van een ouder: "De winkel blijft gewoon open tijdens de verbouwing en ik moet ervan uit kunnen gaan dat ik dezelfde kwaliteit hulp kan krijgen? Dat kan toch niet"

Dit vraagt veel investering in het ondersteunen en faciliteren van de nieuwe structuur en continuïteit van monitoring, evaluatie en in gesprek blijven met betrokken aanbieders, uitvoerders en vooral met jongeren en ouders.

Ook moet er expliciet aandacht zijn voor informatievoorziening. Voor wat kan een burger bij wie terecht voor advies, hulp en ondersteuning. Wij merken dat er vaak over sociale basis en de sociale kaart gesproken wordt. Echter moet deze nog in kaart gebracht worden. Ook dit vraagt tijd en aandacht. Ook over de manier waarop, moet nagedacht worden. De huidige website ikzoekjeugdhulp.nl (voor specialistische hulp) is niet gebruiksvriendelijk genoeg en voorziet niet in de informatiebehoefte. Hier is een goede aanpak wenselijk zodat per doelgroep, gebied, ondersteuning, hulpvraag, aanbieder etc. informatie gevonden kan worden. *Een jongere: "ik wil niet per toeval bij het leuke clubje komen, maar wil het vinden"*

Bekendheid OKT en preventie

Het OKT is een centraal aanlooppunt voor jongeren en ouders en heeft een breed palet aan taken.

Van laagdrempelige ondersteuning, preventie, cursussen, interventie tot aan het doorverwijzen naar ander hulpaanbod zo nodig. De taken worden uitgebreid en het OKT wordt nog meer de spin in het web van gebiedsgericht werken, preventie, zorg en ondersteuningsaanbod. Zij zijn een belangrijke verbindende factor in het stelsel. Voor jongeren en ouders is een nog duidelijkere positionering van het OKT wenselijk.

Sinds de start van de OKT's is de vindbaarheid en bekendheid snel toegenomen, al vinden sommige mensen de weg daar naartoe nog steeds niet. Daarnaast geven de laatste tijd ouders en jongeren steeds vaker aan, dat zij de stap naar een OKT toch vrij moeilijk en drempelig ervaren. Behalve het duidelijk zichtbaar maken van waarvoor je naar het OKT toe kunt stappen is het belangrijk om de beleving en het gevoel van *"ik stap liever niet naar het OKT"* op tijd te stoppen en te keren. Dit vraagt extra aandacht in een stelsel dat zo in ontwikkeling is als in Amsterdam.